

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НЕНОРМАТИВНОГО МОВЛЕННЯ КІНОДІАЛОГІВ

Галина Чумак

*кандидат філологічних наук, доцент
доцент кафедри теорії і практики перекладу
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Ірина Ваврів

*викладач кафедри теорії і практики перекладу
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Однією з причин виникнення проблем в аудіовізуальному перекладі може бути наявність відхилень від літературної норми у кінотекстах. Насичені маркерами розмовності мовлення того чи іншого соціотипу кіногероїв потребує від перекладача відчуття органічності індивідуалізованої мови персонажа, оскільки він спирається на певні стереотипні зразки в реальній комунікації. Усно-розмовна мова модифікується в наративній структурі кінотекстів та кінодіалогів з метою виконання певного характерологічного та експресивного естетичного завдання.

Практики аудіовізуального перекладу доволі часто зіштовхуються з проблемою відтворення соціально ненормативної лексики, яка часто є складовою мовлення героїв художніх фільмів. Особливо це стосується сленгу, адже не дивлячись на те, що існує велика кількість словників сленгу, він настільки стрімко змінюється, що не завжди може бути одразу зафіксованим у словниках. Необхідність збереження мовленнєвої характеристики в аудіовізуальному перекладі вважається цілком зрозумілою і входить до завдань повноцінного адекватного перекладу.

Розуміння аудіовізуального контенту безпосередньо залежить від наявності соціокультурної компетенції перекладача. Сприйняття аудіовізуального тексту в середовищі іншої культури можливе тільки через призму фонових знань представника іншомовної культури. Цю особливість слід враховувати, перекладаючи такі кінотексти. Тому

перекладачеві й доводиться вдаватися до таких стратегій перекладу, як адаптація й локалізація. Під час виконання перекладу цього виду, початковий текст замінюється його локалізованим аналогом. Невіддільною частиною перекладацького процесу є прагматична адаптація аудіовізуального матеріалу з урахуванням фонових знань цільової аудиторії й прагматична адаптація для збереження в перекладі емоційного ефекту.

Загальна орієнтованість художнього фільму на створення естетичного впливу на глядача, а також його комунікативний соціально-мовний феномен дозволяють класифікувати кінодіалог як художній текст, розглядаючи його як частину цілого кінотексту [1, с. 137]. Тому розуміння окремих висловлювань у більшій чи меншій мірі залежить від змісту всього тексту і від того місця, яке вони займають у наративній структурі кінотвору. Переважання цілого над частиною означає допустимість пожертвування менш суттєвими деталями заради успішної передачі глобального змісту тексту, з урахуванням вимог когерентності та когезії [2, с. 65].

Наратори у фільмах чи серіалах також поєднують аудіовізуальну та вербальну складову кінотексту. Прикладом можуть бути фільми Гая Річі. «Карти, гроші, два стволи»/Lock, Stock and Two Smoking Barrels – його перший блокбастер, в якому наратор Алан Форд створив колоритну атмосферу гангстерського Лондону завдяки акценту кокні [3]. У фільмі «Великий куш»/Snatch наратор Джейсен Стетем у ролі Турка створює ілюзію діалогу з глядачем, коментуючи події та прогножуючи можливі повороти сюжету, що додає правдоподібності кінооповіді [5].

Використання глузливого акценту допомогло Річі створити зв'язок між його фільмами та культурою робітничого класу Лондона. Його фільми часто зображують стилізовану та гіперболізовану версію британської кримінальної культури, особливо в східному районі Лондону. Персонажі зазвичай розмовляють з характерним кокні або лондонським акцентом, використовуючи колоритний сленг і дотепні діалоги. Гай Річі охоче використовує у своїх фільмах та серіалах сленг мокні, фальшивий акцент кокні, який став його фірмовим стилем. Мокні – це колоритний вид пародії на кокні, який асоціюється з Іст-Ендом Лондона. Він характеризується опусканням літери «Н» на початку слів і використанням гортанних складів. Акцент також характеризується використанням сленгових слів і фраз, які є

унікальними для цього територіального сленгу [6, с. 75]. Хоча деякі дослідники можуть стверджувати, що використання кокні та мокні є формою культурної апропріації, інші трактують цей стилістичний режисерський прийом як спосіб зруйнувати класові бар'єри та створити більш інклюзивні кінотвори.

Розуміння аудіовізуального контенту безпосередньо залежить від соціокультурної компетенції перекладача. Сприйняття аудіовізуального тексту в середовищі іншої культури можливе тільки через призму фонових знань представника іншомовної культури. Цю особливість слід враховувати, перекладаючи такі кінотексти та кінодіалоги. Тому перекладачеві й доводиться вдаватися до таких стратегій перекладу, як адаптація й локалізація. Під час виконання перекладу цього виду, початковий текст замінюється його локалізованим аналогом. Невіддільною частиною перекладацького процесу є прагматична адаптація аудіовізуального матеріалу з урахуванням фонових знань цільової аудиторії й прагматична та стилістична адаптація для збереження у перекладі емоційного ефекту.

Під час аудіовізуального перекладу жаргонізмів та сленгізмів фільмів Гая Річі «Карти, гроші, два стволи» (Lock, Stock and Two Smoking Barrels), «Великий куш» (Snatch) та «Рок-н-рольник» (Roc-n-Rolla) найчастіше використовувалися такі перекладацькі прийоми та способи як: описовий переклад, калькування, компенсація та генералізація при умові відсутності відповідників. Якщо говорити про перекладацькі стратегії, то для відтворення англomовних жаргонізмів та сленгізмів засобами української мови частіше використовувалося одомашнення з метою пояснення змісту одиниць жаргону реципієнтам таким чином, щоб їхнє прагматичне та комунікативне значення відтворювалося якнайповніше. Українські еквіваленти в даних випадках є українськими виразами, які без пояснення, не будуть зрозумілі носію іноземної мови. Більшість сленгізмів перекладаються за допомогою аналогів, тобто понять, які не в повному обсязі збігаються з вихідним поняттям, але мають з ним значну семантичну схожість.

Список використаних джерел

1. Демецька В., Федорченко В. До проблеми перекладу кіно текстів. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»: зб. Наук. праць. Розділ IV – Херсон, 2010. С. 239–243.

2. Banos Pinero R. *Audiovisual Translation in a Global Context: Mapping an Ever-changing Landscape*. Palgrave Macmillan, 2015. 312 p.

3. IMSDb: The Internet Movie Script Database: URL: <http://www.imsdb.com/scripts/Lock,-Stock-and-Two-Smoking-arrels.html> (дата звернення: 17.05.2025).

4. IMSDb: The Internet Movie Script Database: URL: <http://www.imsdb.com/scripts/RocknRolla.html> (дата звернення: 17.05.2025).

5. IMSDb: The Internet Movie Script Database: URL: <http://www.imsdb.com/scripts/Snatch.html> (дата звернення: 17.05.2025).

6. Smith D. *The Language of London: Cockney Rhyming Slang*. London: Michael O'Mara Books, 2014. 161 p.

НЕОЛОГІЗМ «TRADUCTIQUE» ТА ЙОГО ПОНЯТІЙНИЙ ДІАПАЗОН У ФРАНКОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОМУ ДИСКУРСІ

Людмила Чурсіна

кандидат філологічних наук, доцент

доцент кафедри германської і романської філології та перекладу

ХГУ «Народна українська академія»

м. Харків, Україна

Неологізм «traductique, f» виникає і входить в обіг у франкомовному академічному середовищі, зокрема Франції і Канади, з другої половини 80-х років минулого століття. Від моменту появи, коли фахівці ще не досить оптимістично заявляли про віддалені перспективи машинного перекладу, цей термін зазнає суттєвих семантичних модифікацій відповідно до еволюційних зрушень у сфері інформатики. На це зокрема вказують дослідники у низці наукових доробок [1 – 7]. Самі вже заголовки наукових розвідок є промовистими і деталізують складні аспекти понятійного діапазону цієї словоназви.

За способом творення цей неологічний термін є словом-валізою, оскільки утворився шляхом поєднання двох лексем «traducti[on]» та «[informat]i]que». У перекладацькому дискурсі поширення цього терміну пов'язують з іменем видатного французького перекладача Антуана Бермана [7, с. 23]. Саме він окреслює у низці своїх наукових розвідок завдання самостійної наукової галузі – перекладознавства (la traductologie – теорія перекладу), яка вивчає процес перекладу і